

ÇEVİRİMİÇİ EĞİTİMDE ÖĞRETİMİN NİTELİĞİNİN ARTTIRILMASINA İLİŞKİN ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ

Nida Bayındır^{1*}

Özet: Doğal afetler gibi pek çok zorunlu nedenden dolayı çevrimiçi eğitim kaçınılmaz bir hal almıştır. Teknolojinin desteği ile belli dijital platformlar üzerinden sürdürülmeye çalışılan eğitim, öğrenen ile öğretenden arasındaki öğretimsel ilişkiye dayanmaktadır. Dijital ortamlardaki bu etkileşim zaman zaman sorunlara neden olabilmektedir. Bu amaç doğrultusunda çevrimiçi eğitim yapan 6 sınıf öğretmenini ile görüşmeler yapılmıştır. Araştırmada, bizzat çevrimiçi eğitim uygulayıcısı olan sınıf öğretmenlerinin internet tabanlı öğretimin niteliğini arttırmaya yönelik değerlendirmelerini bütünsel ve derinlemesine incelemek amaçlandığından nitel araştırma desenlerinden ‘durum çalışması’ yöntemi kullanılmıştır. Veriler içerik analizi ile incelenmiştir. Yapılan analizler sonucunda öğretmenlerden elde edilen bulgulardan 4 kategori altında 14 kod oluşturulmuştur. Yapılan çalışmanın özellikle çevrimiçi eğitimi sürdüren sınıf öğretmenlerine ve çevrimiçi eğitim planlayıcılarına yol göstereceği, bu konuda yaşanabilecek sıkıntılara yönelik önlemler almalarına imkân vereceği düşünülmektedir. Araştırma bulgularına göre, uzaktan çevrimiçi eğitim yapmak zorunda kalan öğretmenler, öğretimin niteliğini arttırmak için teknoloji okuryazarlığının gelişmiş olması, öğrenci ilgi ve ihtiyacına göre ders planlamalarının yapılıp öğrenciyle sanki uzaktan değil de yüz yüze eğitimdeymiş gibi yakınlık gösterilmesi, kurala uygun söz alma ve konuşma becerilerinin geliştirilmesi, sözlü-yazılı ve ödevle dönütler alınarak değerlendirmelerin yapılması gerektiğini düşünmektedirler. Araştırma sonuçlarına göre, öğretmenlerin ders rutinleri ile ilişkili olarak teknolojik okuryazarlıklarının artırılması, ders içeriklerinin dijital materyallerle desteklenerek uzaktan etkili öğrenme/öğretme planlamaların yapılması, öğrencinin derse katılımını bir sisteme bağlayıp, kendi davranışlarını kontrol edebileceği yolların öğretilmesi, ansal dönütlerle alternatif ölçme ve değerlendirmelerin kullanılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Çevrimiçi eğitim, öğretimin niteliği, etkili ve verimli öğrenme

EVALUATIONS OF TEACHERS IN TERMS OF INCREASING THE QUALITY OF TEACHING IN WEB BASED EDUCATION

Abstract: Distance education has become inevitable due to many compulsory reasons such as natural disasters. The education, which is tried to be continued through certain digital platforms with the support of technology, is based on the instructional relationship between the learner and the teacher. This interaction in digital settings can sometimes cause problems. In this sense, interviews were conducted with 6 elementary school teachers doing web based education. In the current study, the "case study" method, which is one of the qualitative research designs, was used because it was aimed to examine the evaluations of elementary school teachers, who are web based education practitioners, to increase the quality of internet-based teaching in a holistic and in-depth manner. The obtained data were analysed by content analysis. As a result of this, 14 codes were created under 4 categories from the findings obtained from teachers. It is thought that the study will guide the elementary school teachers and web based education planners, especially those who continue web based education and allow them to take measures against the problems that may be experienced in this regard. To increase the quality of teaching, teachers, who have to do web based education, think that technology literacy should be developed, and lesson planning should be made according to the student's interests and needs so that they should be close to the student as if they were in face-to-face education rather than from a distance. Also, they think that how to participate and ask for permission to talk

should be developed in line with the classroom rules, and evaluations should be made by getting feedbacks through oral and written exams and homework. According to the results of this present study, it is recommended to increase the technological literacy of teachers about their course routines, to plan effective learning/teaching remotely by supporting the course contents with digital materials, to connect the student's participation in the course to a system and to teach how they can control their behaviour, and to use alternative measurement and evaluations with rational feedback.

Keywords: WEB based education, teaching quality, effective and efficient learning.

¹Adres: Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eskişehir, Türkiye

***Sorumlu Yazar:** nida.bayindir@ogu.edu.tr

Atf: Bayındır, N. (2021). Çevrimiçi Eğitimde Öğretimin Niteliğinin Arttırılmasına İlişkin Öğretmen Görüşleri. Bilge Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 5(1): 14-20.

1. GİRİŞ

Bilgi ve iletişim teknolojilerindeki gelişmeler bilgiye erişim yollarını da çeşitlendirmiş ve bireysel öğrenme eylemlerine işlevsellik kazandırmıştır. Eğitim ve öğretim yaşantıları fiziksel mekanlardan bağımsız olarak yürütülebilir hale gelmiştir. Gerekliğinde veya zorunlu (mücbir) nedenlerden dolayı çevrimiçi eğitim sistemleri eğitim öğretim yaşantılarında aktif olarak kullanılmaktadır. Bu sistemlerin başında teknolojinin gelişimine paralel olarak çevrimiçi eğitim platformları (EBA gibi) gelmektedir (Tuncer ve Taşpınar, 2008:126). 2019 yılında MEB dijital eğitim platformu Eğitim Bilişim Ağı (EBA) 10 milyonu aşan indirilme oranı ile ve bir ayda 1 milyarın üzerinde tıklanarak küresel ölçekte hizmet veren teknolojik araç olmuştur. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verilerine göre ülkemizde 2020 yılında 16-74 yaş grubundaki bireylerde internet kullanım oranı yüzde 79,0'a yükselmiştir. Hanelerin evden internete erişim imkanı yüzde 90,7'ye çıkmıştır. Dolayısıyla dijital teknolojileri kullanım oranları artmıştır. Bilişim teknolojilerini kullanma süreleri ile ilgili yapılan araştırmalara bakıldığında internet bağlantılı uygulamaların en çok kullanılan araçlar olduğu ortaya çıkmıştır (Mustafaoğlu vd, 2018:228, Gökel, 2020:44, Sırer, 2020:1998, Tezcan ve Aslan, 2000).

Bu dijital uygulamalar ve platformlar, öğrenen ve öğretenin farklı ortamlarda teknolojik iletişimle birbirleriyle akademik bağ kurdukları kurum bazlı da kullanılabilen resmi uygulamalardır. Bu eğitim uygulamalarını kullanarak daha geniş kitlelere eğitim hizmeti ulaştırılmakta, eğitim zaman ve mekânın dışına taşınarak ve öğrencilerin teknoloji ile birden çok kanalla öğrenmeleri sağlanabilmektedir (Özgöl vd, 2017: 295, Gelişli, 2015).

Ancak zorunlu nedenlerden dolayı çok sayıdaki öğrenci ve öğretmen kitlelerini çevrimiçi eğitim sistemlerinde kısa sürede buluşturmak belli sorunları beraberinde getirmiştir. Bunun için çevrimiçi eğitimin ve araçlarının bütün eğitim paydaşlarınca doğru algılanması, yeterince deneyimlenmesi ve uygulama sorunlarının eşgüdümsel olarak çözülebilmesi gerekir. Yüz yüze eğitime ve okul ortamında hareket etmeye alışkın olan öğretmen ve öğrenciler çevrimiçi eğitim ile ilgili sorun ve eksiklikler karşısında sıkıntı yaşayabilmektedirler (Yamamoto ve Altın, 2020:31, Koçoğlu, 2020:183).

Teknoloji, derslerin işleme formatını da değiştirmiştir. İnternet tabanlı uygulamalarda kullanılacak materyaller, dersin sunumu, teknik olanaklar, yazılım araçları, sınıfın uzaktan yönetimi gibi özellikler öğrenme öğretme süreçlerinde farklılaşabilmektedir (Balaman, 2018: 1175).

Özellikle bilişim teknolojilerini kullanarak gerçekleşen çevrimiçi eğitim, belli dijital platformlar üzerinden öğreten ile öğrenen arasındaki öğretimsel etkileşimi kurmaya yönelik hazırlanmış bir eğitimdir. Bugün bilişim teknolojileri ile gerçekleşen sanal sınıf uygulamaları eş zamanlı veya eş zamansız olarak katılımcıların öğretim süreçlerine eriştikleri dijital ortamlarda gerçekleşmektedir. Bu ortamlarda zaman zaman, yönetsel sorunlar, sosyal etkileşim, akademik yeterlikler, teknolojik erişim maliyetleri, öğrenen motivasyonu, zaman yönetimi ve teknik sorunlarla ilgili sıkıntılar yaşanabilmektedir. İfade edilen sorunlar genelde sürecin etkililiği ve verimliliğini belirleyici, sürece etki eden, söz ve davranışlardan oluşabilecek ve eğitim yaşantılarında ciddi problemlere neden olabilecek sorunlar olabilmektedir. Özellikle bu süreçte kaynak kişi olan öğretmenin yeri, önemi ve sorumluluğu daha da artmıştır. Öğretmenin öğretim becerilerinin yanı sıra öğretim sürecini uzaktan yönetebilmesi, dijital okuryazarlık ve davranış yönetim becerilerinin de gelişmiş olmasını gerekmektedir (Birkök ve Vuranok, 2010:429, Durak, vd, 2017:161, Can, 2020:12, Orhan ve Akkoyunlu, 1999:135, Hotaman, 2020).

İnternet tabanlı çevrimiçi eğitim uygun teknolojik alt yapı ile öğretim içeriklerini aktarmak bazen yetersiz kalmakta, bunun yanında pedagojik alt yapının ve uzaktan davranış yönetiminin de akademik ve idari olarak doğru yapılması gerekmektedir. Etkileşim ve iletişim eksikliğinden kaynaklanabilecek sorunlara yönelik çözümler üretilmesine rağmen, süreç içinde öngörülemeyen veya göz ardı edilen başka problemler de ortaya çıkabilmektedir (Bilgiç vd, 2011:82, Yamamoto ve Altun, 2020:31, Yıldız, 2020:182, Özçınar ve Öztürk, 2008:156, Can, 2020:12, Özlü ve Öztaş, 2020:469).

Alanyazın incelendiğinde çevrimiçi eğitimle ilgili yapılmış pek çok çalışma olduğu görülmüştür. Ancak son dönemde örgün öğretim içerisinde yürütülmeye başlanan uzaktan çevrimiçi eğitim faaliyetleri içerisinde öğretim hizmetine yönelik çalışmalar çok azdır. Bu konuda yapılacak olan çalışmalar örgün eğitim içerisinde çevrimiçi eğitim

faaliyetlerinin kalitesini yükseltme açısından önemli görülmektedir. Çünkü bir uygulama yeni olduğu zaman pek çok eksiklik ve problem yaşanabilir. Bu eksiklik ve problemlerin tespit edilmesi çözüme ulaşmak için gereklidir. Bu araştırma, yürütülmekte olan uzaktan çevrimiçi eğitim faaliyetlerinin uygulayıcısı olan sınıf öğretmenlerinin öğretim niteliğini arttırmaya yönelik değerlendirmelerini belirlemek amacıyla yapılmıştır. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki soruya yanıt aranmıştır: Sınıf öğretmenlerinin uzaktan çevrimiçi eğitimde öğretimsel yaşantılarda öğretimin niteliğini arttırmaya yönelik görüşleri nelerdir?

2. MATERYAL VE YÖNTEM

Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması kullanılmıştır. Durum çalışması, güncel ve sınırlı olan bir durum hakkında detaylı ve derinlemesine bilgi topladığı yaklaşımdır (Ozan, vd, 2017:370). Bu çalışmada örgün eğitim içerisinde yürütülen çevrimiçi eğitim faaliyetlerini derinlemesine incelemek amaçlandığından bu model kullanılmıştır. Araştırmaya, 2019-20 öğretim yılında uzaktan çevrimiçi eğitim yapan 6 sınıf öğretmeni gönüllü olarak katılmıştır. Öğretmenlerin seçiminde kolay ulaşılabilirlik yolu ile ölçüt örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Çalışmada ölçüt olarak öğretmenlerin son bir yıl içinde ilk defa uzaktan çevrimiçi eğitim yapıyor olma durumu benimsenmiştir. Çalışmaya katılan öğretmenlerin üçü erkek, üçü kadındır. Öğretmenler 1-2-3 ve 4. sınıfları okutmaktadır. Öğretmenler 4-10 yıllık mesleki deneyime sahip, öğretmenler olup kişisel bilgisayarlarından öğretim faaliyetlerini sürdürmektedirler. Çalışmanın verilerinin toplanmasında öğretmenler için hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formları kullanılmıştır. Uzaktan çevrimiçi eğitimde öğretim hizmetinin niteliğini nasıl arttırırız? sorusu sorulmuştur.

Çalışmada elde edilen verilerin analizinde betimsel analiz ve içerik analizi yöntemleri kullanılmıştır. Betimsel analiz ile öğretmenlerin sözlerinden doğrudan aktarmalara yer verilirken; içerik analizinde görüşme kayıtları metne dönüştürülerek kodlanmış ve kodlamalar doğrultusunda kategoriler oluşturulmuştur. Araştırmanın iç geçerliğini sağlamak amacıyla katılımcılardan görüşlerini detaylı olarak belirtmeleri istenmiş ve elde edilen sonuçlar katılımcılarla paylaşılarak görüşleri tekrar alınmış, sorular ve cevaplar araştırmacılar tarafından son haliyle tekrar gözden geçirilmiştir.

3. BULGULAR

“Sınıf öğretmenlerinin uzaktan çevrimiçi eğitimde öğretimsel yaşantılarda öğretimin niteliğini arttırmaya yönelik görüşleri nelerdir?” sorusuna ilişkin elde edilen bulgular ve yorumlar aşağıdadır. Elde edilen bulgulara göre öğretmenlerin uzaktan öğretimin niteliğini arttırmak için gerekli gördükleri ana hatlar teknolojik sorunlar ve destek, öğrencinin derse ve öğrenmeye tam katılımı, sınıf yönetimi ve iletişim, uzaktan ölçme ve değerlendirme olmak üzere 4 temada incelenmiştir.

1-Öğretmenlere göre uzaktan öğretimin kalitesini arttırmada etken olan teknolojik sorunların varlığı ve destek çalışmaları

Öğretmenlere göre çevrimiçi eğitimin etkililiği ve verimliliğini artırma ile ilgili değişkenlerin başında teknoloji/bilişim okuryazarlığı gelmektedir. Buna göre;

Tablo 1. Öğretmenlere göre teknolojik sorunlara ilişkin tanımlamalar

Öğretmen kodu	İnternet ve bağlantı (teknik) sorunları	Cihaz ve bağlanma maliyeti	Teknoloji okuryazarlığı yetersizliği
Ö1			X
Ö2	X	X	
Ö3	X	X	X
Ö4			X
Ö5			X
Ö6	X	X	X

Tablo 1 incelendiğinde araştırmaya katılan öğretmenlerden 5'i teknoloji okuryazarlığının çevrimiçi eğitim kalitesini arttırmada büyük bir etken olarak görmektedirler. Bunu sırayla internet ve bağlantı sorunlarının aşılması ve cihaz/bağlantı maliyet yükü izlemektedir. Öğretmen yanıtlarından bazılarına yer verilmiştir.

Ö2-İlçe okulunda görev yapmaktayım. Bu nedenle daha çok internet sıkıntısı yaşamaktayız. Birçok öğrencimin evinde internet bağlantısı yoktur. Telefonlardaki internetler çok çabuk bitmektedir. Ayrıca teknolojik alet sıkıntısı da yaşamaktayız. Bilgisayar, tablet gibi teknolojik aletlerin yetersizliği öğrencilerimin derslere katılımını azaltmaktadır. Derslere katılmayan öğrencilerime ödevlendirme ve geri dönüt yapılarak konulara devamları sağlanmaktadır. Ebeveyn desteği ve kardeşlerin birbirine yardımcı olmaları da bu konuda önemli olmaktadır.

Ö3- Bilindiği üzere son beş on yıldır hayatımıza giren çevrimiçi eğitim uygulamaları tüm öğretmenleri etkilemiş ve çevrimiçi eğitimi eğitim öğretim hayatımızın en önemli parçası haline getirmiştir. Öğretimde teknolojik sorunların en başında tabii ki ekonomik yetersizlikler gelmektedir ve bunun devamını internet alt yapısının tüm bölgelerde sağlıklı bir şekilde yürümemesidir. Ayrıca teknolojik donanımdan yoksun bireyler çok fazla sorun yaşamaktadırlar. Teknik sorunların bir diğeri de öğretimde rol alan bireylerin teknoloji okur yazarlığından yoksun olmaları diyebiliriz. Bu üç başlık altında oluşan sorunları gidermek için öncelikle teknolojik okuryazarlığı eğitimi verilmesi gerekmektedir. Çünkü istediğimiz kadar teknolojik donanıma sahip olalım onu kullanmayı bilemedikten sonra hiçbir anlamı kalmamaktadır. ekonomik düzeyin iyileştirilmesiyle ,sınırsız ve hızlı internet erişimi ile beraber sıkıntılar ortadan kalkacaktır diye düşünüyorum.

Ö6- Temel problemin teknolojik hizmetlerin toplumun her kesimine gitmemesi olduğunu düşünüyorum. İçinde yaşadığımız dönemde gösterdi ki herkes eğitime erişemiyor. Köyde bilgisayar ya da tableti olmayan bir sürü öğrenci var. Şehirde olup da internete erişemeyen öğrenciler de var. Eğer çevrimiçi eğitim yapmaya kara verdiysek öncelikle bir

fizibilite çalışması ile var olan durum ortaya çıkarılmalı ve ona göre programlamalar geliştirilmelidir.

2-Öğretmenlere göre uzaktan öğretimin kalitesini arttırmada etken olan derse ve öğrenmeye öğrenci katılımı

Öğretmenlere göre çevrimiçi eğitimin etkililiği ve verimliliğini artırma ile ilgili değişkenlerden bir diğeri öğrencilerin derse ve öğrenmeye tam katılımının sağlanmasıdır. İster teknolojik, ister maddi ister erişimsel olsun öğrencilerin uzaktan derslere fiili olarak (senkron) olarak katılması ve her derste aktif olarak derse dahil olması gerekmektedir. Buna göre;

Tablo 2-Öğretmenlere göre öğrencilerin derse ve öğrenmeye katılımına ilişkin tanımlamalar

Öğretmen kodu	Öğrenci motivasyonu sağlama	Kontrol ve yaptırım mekanizmalarını kullanma	Beklenti ve ihtiyaçları giderme	Öğretmen yakınlığı
Ö1	X		X	X
Ö2	X	X		
Ö3	X	X	X	X
Ö4				X
Ö5			X	X
Ö6			X	

Tablo 2 incelendiğinde araştırmaya katılan öğretmenlerden 4'ü öğrencilerin beklenti ve ihtiyaçlarını gidermenin ve öğrencilere yakın (stresi azaltacak) davranmanın öğrencinin derse ve öğrenmeye katılımını arttırmada büyük bir etken olarak görmektedirler. Bunu sırayla öğrenci motivasyonunu sağlama ve kontrol/yaptırım mekanizmalarını kullanma izlemektedir. Öğretmen yanıtlarından bazılarını yer verilmiştir.

Ö1- Öğretimde tam katımlı tam öğrenme için bana göre çok sabit bir plan yoktur ve olmamalıdır. Öğrencilerin her biri bireydir. Her öğrencinin, her sınıfın durumu birbirinden farklıdır. Önemli olan bir sınıfın öğretmenin, o sınıfın öğrencilerini iyi tanmasıdır. Onların istek ve ihtiyaçlarına yanıt vermeli, aynı zamanda onlara model olmalıdır. Bu şekilde işlenen derslerin daha katılım ve öğrenme açısından daha verimli olacağını düşünüyorum. İletişim en önemli etken diyebilirim. Verilen bilgilerin, dönütlerin, yapılan pekiştirmelerin tümü öğretmen ve öğrenci arasındaki iletişimin kalitesi kadar verimliliğini koruyabilir.

Ö4- Öncelikle bu süreçte sınıftaki öğretmen çok önemli bir figürdür. O dersin tam katımlı ve etkili geçmesini istiyorsa öğretmen rolünden uzaklaşmalı ve öğrenci olmalıdır. Konuyu öğrencilerle birlikte belirlemeli ve öğrencilerle birlikte araştırma sorularını hazırlamalıdır. Derse geçildiğinde kendisinden ziyade öğrencileri konuşturmalı ve herkese söz hakkı verilmelidir. Geri dönüt-düzeltilme kısmında öğrencilere sorduğu sorularla kendilerinin bulmaları sağlanmalıdır. Video Öz Değerlendirme tekniğinde olduğu gibi öğrenci kendi hatalarını kendisi bulduğu zaman daha etkin bir öğrenme gerçekleşir. Pekiştirme kısmında ise bireyi yerine sınıf pekiştirilmeli, başarı kişiselleşmelidir.

Ö3- Her öğrenciye etkili bir ortam sunulduğunda her öğrenci öğrenebilir diye düşünüyorum. Önemli olan derse uygun yöntem ve tekniklerin seçilerek öğretimin niteliğini arttırmaktır. Niteliği artırılmış olan bir derste öğrenme de kolaylaşacaktır. Derslerdeki verimi artırabilmek için öğrencilerin hepsinin derse aktif katılımı gereklidir. Öğrencinin bilmediği yerlerde konuya somut örneklerle açıklık getirilebilir. Böylece kafasında bir şema oluşturulabilir. Günlük yaşamdan, doğadan verilen örneklerde bilgilerin kalıcılığı sağlanmış olur. Öğrencilerin öğrenmelerini test etmek için onlara sorular yöneltilerek yanlış öğrenmeleri düzeltme fırsatı elde ederiz. Onlara doğru geri dönütler vererek doğru şemalar oluşturabiliriz. Bir bilginin öğrenilmesi için onun günlük hayatta ihtiyaç olması gerekmektedir. Bu sayede çocuk bilgiyi öğrenmek için istekli olacaktır.

Ö6-Öncelikle öğrencinin motivasyonunu her daim canlı tutmak için öğrencide merak uyandıracak girişler yaparak ders işlenmelidir. Öğrenci acaba bugün öğretmen ne gibi sürprizlerle karşımızda olacak diye sabırsızlıkla beklemelidir. Görsellerden ve farklı materyallerden faydalanılmalı ve en önemlisi de bence öğretmen veli ile mutlaka kordineli şekilde çalışmalıdır.

3-Öğretmenlere göre uzaktan öğretimin kalitesini arttırmada etken olan sınıf yönetimi ve iletişim

Öğretmenlere göre çevrimiçi eğitimin etkililiği ve verimliliğini artırma ile ilgili değişkenlerden bir diğeri ise uzaktan dahi olsa sınıfın yönetimidir. Sınıf yönetimi, öğrencilerin zamana bağlı olarak derse katılımı, öğrenme öğretme sürecinde gerekli paylaşımları ve dönütleri yapmaları, istenmeyen durumlar karşısında gerekli tespit ve yönlendirmelerin yapılmasıdır. Buna göre;

Tablo 3-Öğretmenlere göre sınıf yönetimi ve iletişime ilişkin tanımlamalar

Öğretmen kodu	Kurala uygun söz alma ve konuşma	Sorunu ve kaynağını tespit edebilme	Zamanı etkili kullanma	Ders işlenişini değiştirme
Ö1				
Ö2	X			X
Ö3	X	X	X	
Ö4	X			X
Ö5	X		X	
Ö6	X		X	X

Tablo 3 incelendiğinde araştırmaya katılan öğretmenlerden 5'i öğrencilerin kurala uygun bir şekilde söz alması ve konuşması gerektiğini düşünmektedir. Bunu sırayla zamanı etkili kullanma, öğrenci sıkıldığında dersin işlenişini değiştirme ile öğrenciden kaynaklı sorunun tespiti ve çözümünü izlemektedir. Öğretmen yanıtlarından bazılarını yer verilmiştir.

Ö2-Çevrimiçi eğitim sürecinde en sık karşılaştığım konulardan biri de çocukların ekran başında çok çabuk sıkılmalarıdır. Uzun süre ekran başında olan çocuk

yorulmakta ve sürekli dersin ne kadar kaldığını sormaktadır. Bunun için dersleri eğlenceli hale getirmek gereklidir. Çocuğun sıkılmasının nedeni derste umduğunu bulamamasıdır. Çocuk öğrenmenin yanında eğlenmek de ister. Derslerin arasında kısa molalar verilerek bilmece sorulabilir, şarkı, tekerleme gibi yollar kullanılarak çocukların dikkatleri canlı tutulabilir. Derslerde çok sık düz anlatım yöntemi kullanmak da sıkıcılığı artırmaktadır. Çocuklar kendi aralarında konuşmalarından ve birbirlerine emoji göndermelerinden sıkıldıklarını anlayabiliriz. Dersleri monotonluktan kurtarmak için onları da sürece dahil etmeliyiz. Onlara sorular yönelterek, beyin fırtınası, eleştirel düşünme yapmalarını sağlamalıyız. İlgi çekici sorular yöneltmek derse olan isteklerini büyük ölçüde artırmaktadır. Özellikle bu soruların yaşamlarıyla ilgili olması onların konuşmasını kolaylaştırmaktadır.

Ö4- Çevrimiçi eğitimde en çok karşılaşılan problemlerden biri de benim açımdan iletişim sorunudur. Yüz yüze eğitimde çoğu zaman hiç cümle kurmadan vereceğimiz bir mesajı maalesef uzak eğitim eğitim olunca beden dilini çok da etkili şekilde kullanamadığımızdan ve çoğu zaman teknik altyapıdan kaynaklı kameraları açık tutamadığımızdan öğrenciler çok fazla sıkılabilmekte ve iletişim kurmak için maksimum çaba sarfetmekteyiz. Bunu engelleyebilmek için zaman zaman onların istekleri doğrultusunda hareket ederiz. Eğer sınıf atmosferi resim yapmaya müsaitse ve ders hayat bilgisi ise dersin içeriğine uygun resim yaptırarak dersi daha eğlenceli hale getiririm.

Ö5- Hem öğretmen öğrencilerin hem de öğrenciler öğretmenlerin isteklerini anlayabilmeli ve kaliteli bir iletişim ile birbirlerinin isteklerine cevap vermelidirler. Önemli olan öğrenci merkezli ve çift taraflı bir etkileşimin eğitim boyunca devam etmesi, öğretmenin eğitim adına var olan kaynakları elinden geldiğince kullanması ve bunun için çabalamasıdır. Bu şekilde sürdürülen bir eğitimde davranış yönetimi de doğru bir şekilde gerçekleştirilmiş olur.

4-Öğretmenlere göre uzaktan öğretimin kalitesini arttırmada ölçme ve değerlendirme yolları

Öğretmenlere göre çevrimiçi eğitimin etkililiği ve verimliliğini artırma ile ilgili değişkenlerden bir diğeri ve belki de en zoru dersin ve öğrencinin ölçülüp değerlendirilmesidir. Öğrencinin ölçülmesi özellikle ilkökulda doğrudan sınavlarla olmamakta, ders içi edinilen izlenimlerle genel kanaate göre yapılmaktadır. Buna göre;

Tablo 4-Öğretmenlere göre ölçme ve değerlendirmeye ilişkin tanımlamalar

Öğretmen kodu	Sözlü dönüt	Yazılı veya ödevle dönüt	Dijital değerlendirme araçlarını kullanma
Ö1	X	X	X
Ö2		X	
Ö3	X	X	
Ö4		X	
Ö5	X		
Ö6	X	X	X

Tablo 4 incelendiğinde araştırmaya katılan öğretmenlerden 5'i öğrencileri yazılı veya ödevle değerlendirdiğini, 4'ü sözlü dönütlerle, 2'si ise dijital değerlendirme araçları ile değerlendirdiğini belirtmektedir. Öğretmen yanıtlarından bazılarına yer verilmiştir.

Ö1 Öğretim programlarında yapılandırmacı yaklaşımın benimsenmesine paralel olarak ölçme değerlendirme süreçlerinde de alternatif ölçme değerlendirme yöntemleri kullanılmaya başlanmıştır. Alternatif ölçme değerlendirmeyle öğretmenin sadece test aracıyla değil, Boşluk doldurma, eşleştirme yapma, kısa cevaplı sorular, uzun yanıtı sorular, resimli bulmacalar gibi araçları kullanması öğrencilerin ne öğrendiklerini ne ölçüde öğrendiklerini, yanlışlarının neler olduğunu, hangi kazanımlarda eksiklik yaşadığını, eksiklerini düzeltme yöntemlerinin daha iyi anlaşılmasını sağlamıştır. Nitekim öğrenci sadece test araçlarıyla ölçüldüğünde ezberci, mekanik bir öğrenmeye yönelir. Öğretmen alternatif ölçme araçlarını hazırlarken teknolojik araçlardan yararlanmalıdır. Ödevleri verirken öğrenciyi bıktırmadan, öğrenciyi ezberle götürmeden, dersi tekrar edici ve/veya bir dahaki konuya ön bilgilerini yoklayıcı bir şekilde ödevlendirme yapmalı, gereksiz tekrarlardan kaçınılmalıdır. Öğretmen ödevleri öğrenci seviyesine uygun olarak vermeli öğrencide bıkkınlık yaratacak çalışmalar vermemelidir. Ödevler bireysel yeteneklere uygun olarak verilirse daha istekli bir şekilde yapılacaktır.

Ö6- Ödevlendirme açık uçlu yapılırsa çocuğun gelişimine fırsat vermiş oluruz. Onu sınırlandıran, ona bir çerçeve sunan ödevlerden kaçınılmalıdır. Araştırmasına, keşfetmesine, yaratıcı düşünmesine imkan sağlayan ödevler çocuğun gelişimi açısından yararlı olacaktır. Ödevlendirme yaparken çocuğun çevresinde kolayca bulabileceği ödevler verilmesi de gereklidir. Ulaşamayacağı konularda ödev vermek ödevden sıkılmasına neden olacaktır. Ölçme ve değerlendirmeyi süreç içerisinde yapmaktayım. Derste çocukla etkileşim halinde olunması, ondan olumlu dönütler almak öğrencide anlamlı öğrenmeyi sağlamak benim için yeterli bir ölçüttür. Çevrimiçi eğitimde ödevlendirmeleri whatsapp üzerinden dönütleri almaktayım. Anlaşılmayan noktaları ödevler sayesinde tespit etmiş olup tekrar üzerinden geçiyorum. Süreç içinde yapılan değerlendirme klasik testlere göre yaş düzeyleri itibarıyla de etkili olmaktadır.

Ö5-Benim düşünceme göre öğrencilere sadece bir şeyleri okumak ya da yazmak için ödev verilmemelidir. Hayatın kendi içerisinde onları sahip olduğu sorumlulukları hissettirecek ödevler vermeliyiz. Temel beceriler kapsamında onların birey olarak zorluk çekmemesi için kazanmaları gereken becerileri hedef alan ödevler de verilmeli çünkü asıl ihtiyacın bu olduğu görüşündeyim. Ölçme ve değerlendirme kısmında da gözlemleyerek bu becerileri kazanıp kazanmadığını anlayabiliriz. Ders kapsamında verilen ödevlere gelince ödevlendirmenin çok fazla olduğu görüşündeyim. Öğrenciler yaşları gereği o kadar süre masa başında oturmaktan sıkılıyor ve ödevlere karşı istemsizce bir soğukluk meydana geliyor. Bu durum sonucunda da öğrenci derse ve öğretmene karşı bir tavır oluşturuyor. Bunları göze alarak daha az ödev verilmeli diye düşünüyorum.

Çevrimiçi eğitimle ilgili yapılmış araştırmalardan elde edilen bulgularda, öğrencilerin derse karşı tutumları, konuların öğretiminde görsel araçların daha çok ve kolay kullanılabilirdiği, internet tabanlı etkinliklerin ve öğretim materyallerinin öğrenci öğrenmelerini kolaylaştırdığı, öğrencilerin kendi öğrenme alanlarını keşfettikleri ve çalışma sahalarına daha çok ilgi duydıkları, sınıf içi tartışmalara rahatlıkla katıldıkları, grup aktiviteleri yapabildikleri, çevrimiçi dersleri daha ilginç buldukları, öğrenme sonuçlarının ilkökul çocuklarıncaya daha iyi kavrandığı, sanal ortamda öğrenci denetiminin esas olduğu ve uygulamaların uzun zaman aldığı sonuçlarına ulaşılmıştır (Kör vd, 2013, Atik, 2007, Tuncer ve Taşpınar, 2008, akt, Tüysüz ve Aydın, 2007).

4. TARTIŞMA VE SONUÇLAR

Eğitimde dijital teknolojilerin ve internetin kullanımı gelecek eğitim sistemlerinde yerini almıştır. Bilgi ve iletişim teknolojilerinin eğitimde kullanımı etkili ve verimli öğrenme için zamandan ve mekandan bağımsız bir şekilde işleyebilen bir eğitim sürecidir. Araştırma bulgularına göre, uzaktan çevrimiçi eğitim yapmak zorunda kalan öğretmenler, öğretimin niteliğini arttırmak için teknoloji okuryazarlığının gelişmiş olması, öğrenci ilgi ve ihtiyacına göre ders planlamalarının yapıp öğrenciyle sanki uzaktan değil de yüz yüze eğitimdeymiş gibi yakınlık göstermesi, kurala uygun söz alma ve konuşma becerilerinin gelişmesi, sözlü, yazılı ve ödevle dönütler alınarak değerlendirilmelerinin yapılması gerektiğini düşünmektedirler. Alan yazın incelendiğinde; Tanyıldızı ve Semerci'nin (2005) gerçekleştirdiği çalışmada çevrimiçi uygulamalarının sınıf içi uygulamalarına göre daha çok zaman aldığı, Atıcı (2004), araştırmasında çevrimiçi öğrenmelerde öğrenci denetiminin esas olduğu, Özmen (2001) araştırmasında çevrimiçi öğrenmelerde öğrenci dayanışmasının daha çok olduğu, Erdoğan vd. (2006) araştırmasında çevrimiçi öğrenme ortamlarında öğrencilerin ilgi ve tutumlarının iyi belirlenmiş olması gerektiği, Tuncer ve Taşpınar (2008) araştırmasında çevrimiçi öğrenmenin en büyük probleminin mali boyut olduğu, belirlenmiştir.

Araştırma sonuçlarına göre; öğretmenlerin hizmet öncesi ve hizmet içi eğitimlerle, ders rutinleri üzerinden teknolojik okuryazarlıklarının artırılması, öğretim yaşantılarının dijital materyallerle desteklenerek uzaktan etkili öğrenme/öğretme planlamaların ve örneklerinin verilmesi, öğretmene uzaktan öğrenci davranışlarını kontrol edebileceği yolların öğretilmesi, derse katılım ve dönütlerle alternatif ölçme ve değerlendirilmenin yapılması önerilmektedir.

KAYNAKLAR

ATICI, B. (2004). Sosyal bilgi inşasına dayalı sanal öğrenme çevrelerinin öğrenci başarısı ve tutumlarına etkisi. Yayımlanmamış doktora tezi. Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Elazığ

BALAMAN, F. (2018). İnternet Tabanlı Çevrimiçi Eğitim İle Geleneksel Eğitimin İnternet Programcılığı 2 Dersi Kapsamında Karşılaştırılması, İnsan Ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi, 7 (2), 1173-1200.

BILGIÇ, H, G, DOĞAN, D, VE SEFEROĞLU S, S, (2011). Türkiye'de Yükseköğretimde Çevrimiçi Öğretimin

Durumu: İhtiyaçlar, Sorunlar Ve Çözüm Önerileri, Yükseköğretim Dergisi, 1(2), 80-87.

BIRKÖK, C, M, VE VURANOK, T, T, (2010). Çevrimiçi eğitim ile Bilgi İhtiyacının Karşlanması: Bir Üniversite Programı Önerisi, Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi., 7(2), 427-444.

CAN, E, (2020). Coronavirüs (Covid-19) Pandemisi Ve Pedagojik Yansımaları: Türkiye'de Açık Ve Çevrimiçi eğitim Uygulamaları, AUAD, 6(2), 11-53.

DURAK, G, ÇANKAYA, S, YUNKUL, E, URFA, M, TOPRAKLIKLIOĞLU, K, ARDA, Y, VE İNAM, N, (2017). Trends In Distance Education: A Content Analysis Of Master's Thesis. The Turkish Çevrimiçi Journal Of Educational Technology-TOJET, 16(1), 203-218

ERDOĞAN, Y, ERKOÇ, M, F, ve GÖKTİMUR, M, (2006). Farklı Öğretim Kurumlarındaki Öğrencilerin Çevrimiçi eğitime Yönelik Tutumları, 15.Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi, 13-15 Eylül 2006, Muğla Üniversitesi, Muğla.

GELİŞLİ, Y, (2015). Çevrimiçi eğitimde Öğretmen Yetiştirme Uygulamaları: Tarihçe Ve Gelişim, Journal Of Research İn Education And Teaching, 4(3), 313-321.

GÖKEL, Ö, (2020). Teknoloji Bağımlılığının Çeşitli Yaş Gruplarındaki Çocuklara Etkileri Hakkındaki Ebeveyn Görüşleri. Kıbrıs Türk Psikiyatri Ve Psikoloji Dergisi, 2(1) 41-47 .

HOTAMAN, D, (2020). Çevrimiçi Eğitimin Başarısı Açısından Biçimlendirici Değerlendirmenin Önemi Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 13(73), 729-738.

KOCOĞLU, E, (2020). Analysis Of Course Transfer Systems Used İn Distance Education, The Eurasia Proceedings Of Educational & Social Sciences (EPESS), 18, 180-184.

KÖR, H, ÇATALOĞLU, E, VE ERBAY, H, (2013). Uzaktan Ve Örgün Eğitimin Öğrenci Başarısı Üzerine Etkisinin Araştırılması, Gaziantep University Journal Of Social Sciences, 12(2), 267-279.

OZAN LEYLUM, Ş., ODABAŞI, H. F., ve KABAKÇI YURDAKUL, I. (2017). Eğitim ortamlarında durum çalışmasının önemi. Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi - Journal of Qualitative Research in Education, 5(3), 369-385.

ÖZMEN, Ş. (2005). Eğitimde sanal sınıf uygulamaları ve sonuçları. Ders notu. <https://slideplayer.biz.tr/slide/2742806/> 2020 ocak erişim.

MEB (2020). <https://www.Meb.Gov.Tr/Eba-Kullanici-Sayisiyla-Kuresel-Rekora-Gidiyor/Haber/20673/Tr> erişim:Aralık 2020.

MUSTAFAOĞLU, R, ZİREK, E, YASACI, Z, V RAZAK ÖZDİNÇLER, A, (2018). Dijital Teknoloji Kullanımının Çocukların Gelişimi Ve Sağlığı Üzerine Olumsuz Etkileri, Addicta: The Turkish Journal On Addiction, 5, 227-247.

ORHAN, F, AKKOYUNLU, B, (1999). Çevrimiçi eğitim Yaklaşımında Temel Eğitim 1.Kademe Öğretmenleri'nin Video Destekli Hizmetçi Eğitimi, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi , 16 (17), 134-141.

ÖZÇINAR, H, VE ÖZTÜRK, E, (2008). Çevrimiçi Tartışmalara İlişkin Öğrenci Görüşleri. Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 5(2), 154-178.

ÖZGÖL, M, SARİKAYA, İ, ÖZTÜRK, M, (2017). Örgün Eğitimde Çevrimiçi eğitim Uygulamalarına İlişkin Öğrenci Ve Öğretim Elemanı Değerlendirmeleri, Yüksek Öğretim Ve Bilim Dergisi, 7(2), 294-304.

ÖZLÜ, A, VE ÖZTAŞ, D, (2020). Yeni Corona Pandemisi (Covid-19) İle Mücadelede Geçmişten Ders Çıkartmak, Ankara Med J, (2), 468-481.

SİRER, E, (2020). Eğitimin Ekran Üzerinden Teknolojik Dönüşümünde Pandemi Dönemi'nin Etkisi, OPUS-Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi, 16(29), 1987-2018.

TANYILDIZI, M. VE SEMERCİ, Ç. (2005). Çevrimiçi eğitim uygulamalarına ilişkin öğretim elemanı ve öğrenci görüşlerinin belirlenmesi. Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, 3(2), 192-216.

TEZCAN, S, VE ASLAN, D, (2000). Ankara'nın Bazı İlköğretim Okullarında 1991-1999 Yılları Arasında Kıırma Kusurları Ve Diğer Göz Patolojilerinin Prevelans Çalışmaları İle İlgili Bir Derleme, Turgut Özal Tıp Merkezi Dergisi, 7(3): 194-200.

TUNCER, M, VE TAŞPINAR, M, (2008). Sanal Ortamda Eğitim Ve Öğretimin Geleceği Ve Olası Sorunlar, Sosyal Bilimler Dergisi, 10(1), 125-144.

TÜYSÜZ, C, VE AYDIN, H, (2007). İnternet Tabanlı Öğrenmenin İlköğretim Okulu Düzeyindeki Öğrencilerin Tutumuna Etkisi, Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 22(2), 73-84.

YAMAMOTO, T, G, VE ALTUN, D, (2020). Coronavirüs Ve Çevrimiçi Eğitimin Önlenemeyen Yükselişi, Üniversite Araştırmaları Dergisi, 3(1), 25-34.

YILDIZ, E, (2020). Çevrimiçi Öğrenme Ortamlarında Çevrimiçi eğitim Öğrencilerinin Topluluk Hissine Etki Eden Faktörlerin İncelenmesi, Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi, 8(1), 180-205.

YILMAZ, M, (2020). Çevrimiçi eğitimin İyileştirilmesi: Salgın Kaynaklı Eğitim Krizini Aşmak İçin Öneriler (Politika Notu: 2020/12). İstanbul: İLKE İlim Kültür Eğitim Vakfı.